

กรมทรัพย์สินทางปัญญา เดินหน้ายกระดับความร่วมมือ “ลิขสิทธิ์” ไทย-จีน หารือแนวทางรับมือความท้าทายยุคดิจิทัล มุ่งคุ้มครองเจ้าของสิทธิ-สร้างโอกาสใช้ประโยชน์จากผลงานสร้างสรรค์

เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2569 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา นำคณะหารือทวิภาคีกับ Mr. WANG Zhicheng ผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานลิขสิทธิ์แห่งชาติ (National Copyright Administration of China: NCAC) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาระบบคุ้มครองลิขสิทธิ์ของไทยและจีน โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการลิขสิทธิ์ การใช้ประโยชน์จากงานดนตรีกรรมที่เป็นสาธารณสมบัติ การป้องปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ทางออนไลน์ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างลิขสิทธิ์และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พร้อมต่อยอดความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและรูปแบบการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

นางอรมนเปิดเผยว่า กรมทรัพย์สินทางปัญญาและ NCAC มีความสัมพันธ์อันดีมาอย่างยาวนาน โดยได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ (MoU) ร่วมกันตั้งแต่ปี 2538 ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ด้านลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงมาอย่างต่อเนื่อง การหารือครั้งนี้จึงเป็นการสานต่อความร่วมมือดังกล่าว และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนนโยบายของรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นางสุจี สุธรรมพันธุ์) ที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับระบบทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่เจ้าของสิทธิ ผู้ประกอบการ และนักสร้างสรรค์ พร้อมส่งเสริมให้ทรัพย์สินทางปัญญาสามารถนำไปใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้จริง โดยความร่วมมือกับจีนจะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางรับมือกับประเด็นลิขสิทธิ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

นางอรมนกล่าวว่า ในการหารือครั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายได้เห็นตรงกันที่จะยกระดับความสัมพันธ์ด้วยการจัดทำ MoU ฉบับใหม่ระหว่างสองหน่วยงานเพื่อกระชับความร่วมมือระหว่างกันให้ตอบโจทย์กับความท้าทายใหม่ในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในยุคปัจจุบัน และแลกเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะบทบาทของกรมฯ และ NCAC ในการกำกับดูแลองค์กรจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ (Copyright Management Organizations: CMOs) ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการสิทธิและจัดสรรค่าตอบแทนแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ โดยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ให้มีข้อมูลที่ถูกต้อง ตรวจสอบได้ และสามารถจัดสรรค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของสิทธิได้อย่างเหมาะสม พร้อมแลกเปลี่ยนมุมมองต่อความท้าทายในการบริหารจัดการสิทธิในทางปฏิบัติ ทั้งปัญหาการเรียกเก็บค่าลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อนหรือการเรียกเก็บโดยหน่วยงานที่ไม่ได้รับอนุญาต โดยทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องถึงความจำเป็นในการพัฒนากลไกกำกับดูแลและระบบข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความชัดเจนและความเชื่อมั่นให้แก่ทั้งเจ้าของสิทธิและผู้ใช้งาน

ในด้านการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานดนตรีกรรมที่เป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain) ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการและส่งเสริมการนำผลงานที่หมดอายุ ความคุ้มครองและตกเป็นสาธารณสมบัติไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง รวมถึงแนวทางการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะของผลงาน ขอบเขตและเงื่อนไขในการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชน ผู้ประกอบการ ศิลปินและนักสร้างสรรค์สามารถนำผลงานดังกล่าวไปต่อยอดได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์ เพิ่มโอกาสในการนำผลงานเดิมมาสร้างมูลค่าในรูปแบบใหม่และพัฒนาธุรกิจได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ กรมฯ และ NCAC ยังได้หารือด้านการป้องปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ทางออนไลน์ ซึ่งยังคงเป็นความท้าทายสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ทำให้การเผยแพร่ผลงานผ่านอินเทอร์เน็ต และแพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถเข้าถึงผู้ใช้งานได้อย่างรวดเร็วและข้ามพรมแดน ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องถึง ประโยชน์ของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะการสร้าง ความร่วมมือกับแพลตฟอร์มออนไลน์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจ เนื่องจากทั้งประเทศไทยและจีนต่างมีการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางออนไลน์จำนวนมาก ทั้งสองฝ่ายจึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมในประเด็นที่มีความสนใจร่วมกัน ทั้งในด้านการสร้างความตระหนักรู้ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ การเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับ การป้องปรามและการบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ในสภาพแวดล้อมดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และรับมือ กับการละเมิดลิขสิทธิ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

ส่วนประเด็นลิขสิทธิ์กับ AI ที่กำลังกลายเป็นโจทย์สำคัญของนโยบายการคุ้มครองทรัพย์สินทาง ปัญญาทั่วโลก เนื่องจาก AI สามารถนำข้อมูลและผลงานสร้างสรรค์จำนวนมากมาใช้ในการพัฒนาและฝึก ระบบ รวมทั้งสามารถสร้างภาพ เสียง วิดีโอ และเนื้อหารูปแบบใหม่ได้ โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาครอบคลุม ตั้งแต่การนำผลงานที่มีลิขสิทธิ์ไปใช้ฝึก AI การคุ้มครองผลงานที่สร้างโดย AI ไปจนถึงความรับผิดชอบของผู้พัฒนา ผู้ให้บริการ และผู้ใช้งาน AI ในกรณีที่เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญาและ NCAC เห็นร่วมกัน ว่าระบบลิขสิทธิ์จะต้องมุ่งสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์กับการเปิดพื้นที่ให้ผู้พัฒนาและ ผู้ใช้งาน AI สามารถสร้างนวัตกรรมได้

ทั้งนี้ การสานต่อความร่วมมือระหว่างกรมทรัพย์สินทางปัญญาและ NCAC จึงเป็นส่วนหนึ่งของ ความมุ่งมั่นในการรับมือกับความท้าทายใหม่ร่วมกัน ทั้งการบริหารจัดการลิขสิทธิ์ การใช้ประโยชน์จากผลงาน สาธารณสมบัติ และการป้องปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ทางออนไลน์ นอกจากนี้ กรมฯ จะเดินหน้าพัฒนาระบบ คุ้มครองลิขสิทธิ์ให้มีความทันสมัย โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อให้เจ้าของ ลิขสิทธิ์ได้รับการคุ้มครองและผลตอบแทนที่เหมาะสม ขณะเดียวกันผู้ใช้ผลงาน ผู้ประกอบการ นักสร้างสรรค์ และผู้พัฒนาเทคโนโลยีสามารถใช้ประโยชน์จากผลงานภายใต้กติกาที่ชัดเจน อันจะช่วยเสริมสร้างขีด ความสามารถของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจไทยอย่างยั่งยืนต่อไป